

Asia: VN/11385/2020

Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallisen ilmasto- ja energiastrategian luonnos

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Muu taho

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

Ympäristöjärjestö

LAUSUNTO

-

- **Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse**

-

1) Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (strategian luku 2.1)

-

Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien

Suomen tulee ajaa aktiivisesti päästöjen vähentämistä kaikilla sektoreilla. Esimerkiksi hiilinielujen kasvattaminen maankäyttösektorilla sekä maatalouden päästöjen vähentäminen taakanjakosektorilla ovat oleellisia toimia päästökauppasektorin vähennysten rinnalla. Hiilinielujen kasvatuksella ei kuitenkaan voi korvata päästövähennyksiä, niitä tarvitaan päästövähennysten lisäksi, jotta hiilinegatiivisuus voidaan saavuttaa vuoden 2035 jälkeen.

Päästövähennyksiä pitää tavoitella päästövähennyksillä, ei joustoilla. Erityisesti maankäyttösektorin LULUCF-joustoa ei tulisi hyödyntää, koska maankäyttösektorin kasvihuonekaasulaskenta on epävarmempaa kuin muilla sektoreilla, eivätkä varastot ole yhtä suurella varmuudella pitkäkestoisia ja pysyviä kuin päästämättä jättäminen toisaalla. Nykyistä suurempia joustomadollisuuksia päästäkauppa- ja maankäyttösektorilla ei tule tavoitella. Tämä on myös oikeudenmukaisuuskysymys,

sillä kaikkien sektorien on tehtävä osansa. Jokaisella ilmastopolitiikan sektorilla tulee ensisijaisesti keskittyä niille asetettujen omien tavoitteiden saavuttamiseen päästövähennysten, ei joustojen kautta. Maankäyttösektorilla tulee keskittyä hiilinielujen ja varastojen kasvattamiseen ja turvaamiseen keinoin, jotka ovat yhteensopivia luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kanssa.

2) Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.2)

-

Avoin vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien

Tämän luvun toimenpiteet ovat tärkeitä, sillä vain uusiutuvaan energiaan siirtymällä on mahdollista saavuttaa Suomen hiilineutraaliustavoite ja hillitä ilmaston kuumenemista.

Tarvitaan useita ohjaavia toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että kunnat ja yritykset lähtevät investoimaan polttoon perustumattomiin uusiutuviin energiamuotoihin. Energiatukiasetus on uusittava viipymättä ja sille on taattava riittävä rahoitus. Polttoon perustumattomia uusiutuvia energiamuotoja tarvitaan käytäntöön nyt, sillä päästövähennyksillä on kiire. Elämme ratkaisevaa vuosikymmentä, ja välttämättömät investoinnit on saatava liikkeelle nyt. Tässä luvussa tulisi selkeästi linjata, että Suomen tulevaisuuden energiajärjestelmä rakentuu polttoon perustumattoman uusiuvan energian ympärille.

Hallitus aikoo nostaa kevyen polttoöljyn jakeluvuorituksen 10 prosentista 30 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Kuitenkin biopolttoaineiden kestävä raaka-aineet ovat rajalliset ja öljyn käytöstä erillislämmityksessä pitäisi luopua hyvin nopeasti vuoteen 2025 mennessä. Luonnonsuojeluliitto pitää linjausta ilmaston- ja luonnon kannalta ristiriitaisena, kun tavoitteena tulee olla öljylämmityksestä luopuminen.

Bioenergian osalta Marinin hallitus linjaa uusina toimenpiteinä hankintaketjujen ja logistiikan vahvistamisesta sekä ainespuun polttamisen välttämisestä. On tärkeää, että puuta ohjataan pitkäikäisiin korkean arvonlisän ja jalostusasteen tuotteisiin polttamisen sijaan. Kuitenkin maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassakin on todettu, että riskinä on päästöjen kasvu maankäyttösektorilla lisääntyvien hakkuiden johdosta. Suomen ilmastopaneelin uudessa raportissa (2022) todetaan, että pitkäikäisten puutuotteiden lisäys tuo ilmastohyötyjä vain jos hakkuut eivät samaan aikaan kasva. Ensisijaista on siis hillitä hakkuiden kasvua.

Metsähakkeen käytön määrän arvioidaan nousevan ilmasto- ja energiatekniikan skenaarioissa 16–17 miljoonaan kuutiometriin vuodessa. Tämä tarkoittaisi käytön kaksinkertaistumista nykytasoon verrattuna. Ilman riittäviä kestävyyskriteereitä metsäbiomassan energiakäytölle tällainen lisäys on vakava uhka ilmastolle ja metsäluonnolle. Jo nyt vuosittain raportoidaan ylilyöneistä, joissa yli 100 vuotiaita puita on päätyneet energiaksi, kuten vuonna 2021 tapahtui Inarissa ja Kuusamossa. Suomen

ilmastopaneeli ja Euroopan tiedeakatemit ovat varoittaneet, ettei puun energiakäyttö ole hiilineutraalia.

Pelkkä ainespuun energiakäytön seuranta ei ole riittävä toimi tässä vaiheessa. On todennäköistä, että kovan kysynnän alueilla kuitupuun vaatimukset täyttävän puun poltto lisääntyy, todetaan Luken vuoden 2021 selvityksessä (Anttila ym. 2021: Metsähakkeen riittävyys energiaturpeen korvaajana). Siinä myös arvioidaan, että harvennusenergiapuun potentiaalista vain 4-7 % on alle ainespuukokoista. Metsien hakkuiden lisäämisen paineet ovat merkittävät ja ne ovat seurausta paitsi venäläisen hakkeen tuonnin loppumisesta, myös fossiilisten polttoaineiden hinnan noususta ja uusista metsäteollisuuden investoinneista. Ilman kestävyyskriteereitä raaka-ainevirtojen saatavuuden sujuvoittaminen on vastuutonta, tällä hetkellä meillä ei ole olemassa riittäviä kestävyyskriteereitä varmistavia ohjauskeinoja (EU:n uusiutuvan energian direktiivin kestävyyskriteerit ovat toistaiseksi pelkkää viherpesua).

Ainespuun ohjaaminen pois poltosta on varmistettava vahvoin ohjauskeinoin. Lisäksi on varmistettava ettei polttoon päädy pieniläpimittaisen, teollisuuden laatuvaatimukset täyttävän kuitupuun polttamista huonompia vaihtoehtoja, näitä ovat esimerkiksi lahoppuun, teollisuudelle kelpaamattomien lehtipuiden, järeiden ja mutkaisten puiden sekä kantojen poltto. Kestävyyskriteerit tulee asettaa kansallisesti ja lisäksi metsäbiomassan energiakäytön veroedusta on luovuttava. Luonnonsuojeluliitto ei myöskään hyväksy suunniteltua tuontihakkeen käytön lisäämistä. Emme voi ulkoistaa ilmasto- ja luontohaittoja tällä tavalla.

Tuulivoimaa tulee pyrkiä sijoittamaan lähelle rakennettua ympäristöä. Maa- ja merituulivoima on sijoitettava paikkaan, jossa haittavaikutusten riski on luonnon kannalta mahdollisimman pieni.

3) Vety ja sähköpolttoaineet (strategian luku 2.3)

-

Avoin vastaus vetyä ja sähköpolttoaineita koskien

Vedyn tuotannossa on tärkeä huomioida tuotantotapa, eli vain uusiutuvalla energialla tuotettu vety edistää fossiilista polttoaineista irrottautumista. Ilmastokestävyyskriteeriksi vetytalouteen siirtyminen tulee tehdä lisäksi uusiutuvan energian voimin.

Sähköpolttoaineet ovat ilmastoystävällisiä ainoastaan, jos ne tuotetaan uusiutuvalla energialla. Niin kauan kun sähköntuotantoon käytetään yhä fossiilisia energianlähteitä, on riski, että lisääntyvä sähköpolttoaineiden käyttö lisää kokonaispäästöjä. Sähkön käyttö suoraan liikenteen käyttövoimana voi usein olla ympäristölle paras tapa edistää kestävään liikenteeseen siirtymistä, samalla sähkömäärällä voi sähköautolla ajaa sata kilometriä ja polttomoottoriautolla 15-20 kilometriä.

4) Energiatehokkuuden edistäminen (strategian luku 2.4)

-

Avoin vastaus energiatehokkuuden edistämistä koskien

Energiatehokkuutta on tarkasteltu kattavasti, mutta yksipuolisesti. Energiansäästöä ei mainita. Energiantehokkuutta edistettäessä on syytä muistaa energiansäästö kautta linjan, niin energiankäytössä, liikenteessä, rakentamisessa ja kulutuksessa.

Energiatehokkuustoimenpiteissä on vielä tilaa parantaa. On syytä miettiä jo linjattujen toimenpiteiden tavoittavuutta ja yrittää saada mukaan tahoja, jotka eivät ole vielä energiatehokkuustoimenpiteitä tehneet. Liikenteen energiatehokkuuden osalta tarvitaan lisää konkretiaa. Henkilöautoliikenne tulisi saada laskuun. Erityisesti kaupunkialueilla auton omistamisen kulttuurista on syytä luopua. Ruuhkamaksuja kannattaa ensimmäiseksi kokeilla Helsingissä ja muissa suuremmissa kaupungeissa. Joukkoliikenteen verkostoa kaupunkialueilla ja alueiden välillä tulee kehittää kattavaksi ja saavutettavaksi, jotta yksityisautoilun tarve vähenee. Liikenteen sähköistäminen edistää myös koko järjestelmän energiatehokkuutta.

Jotta kansalaiset pystyivät säästämään energiaa ja parantamaan energiatehokkuuttaan, tarvitaan helposti lähestyttävää ja asiantuntevaa energianeuvontaa.

Luonnonsuojeluliiton mielestä energiatehokkuus ja energiansäästötoimet on laitettava etusijalle, jotta energiantuotannon haittoja luonnolle ja muulle ympäristölle voidaan pienentää. Tämä on myös kustannustehokasta.

5) Energian toimitus- ja huoltovarmuus (strategian luku 2.5)

-

Avoin vastaus energian toimitus- ja huoltovarmuutta koskien

Fossiiliriippuvuus on turvallisuuskysymys. Tarvitaan nopea irtautuminen venäläisestä energiasta, fossiilisista polttoaineista ja turpeesta. Ilmasto- ja energiastrategiasta puuttuu selkeä suunnitelma venäläisestä energiasta irtautumiseen. Näinollen strategia ei ole ajan tasalla.

Huoltovarmuutta ei pidä rakentaa öljyn, turpeen ja maakaasun varaan - näistä kaikista energialähteestä on luovuttava. LNG ei vähennä päästöjä suhteessa perinteiseen maakaasuun, eikä sen ympärille siksi tule huoltovarmuutta rakentaa. Turpeesta ei myöskään ole enää huoltovarmuuspolttoaineeksi. Jokainen kuutio poltettua turvetta sekä kuumentaa ilmastoa että kiihdyttää luontokatoa. Turpeen poltolle tarvitaan päättymispäivä.

Puun polttaminen on ilmaston, metsäluonnon ja ilmanlaadun kannalta ongelmallista. Huoltovarmuutta turvaaviksi toimenpiteiksi on mm. päätetty Kemera-tukien lisäämistä nuoren metsän hoidon osalta sekä poltettavan puun hankinnan sujuvoittamista esimerkiksi terminaaliverkostoilla. On riski, että toimet tekevät puun energiakäytöstä entistä kilpailukykyisempää ja hidastavat polttoon perustumattomiin ratkaisuihin siirtymistä. Marinin hallituksen on varmistettava, ettei energiapolitiikalla syvennetä ilmasto- ja monimuotoisuuskriisiä. Puun poltto ei myöskään ole huoltovarmuuden näkökulmasta optimaalista, sillä puupolttoaineiden säilyvyys on huono.

Huoltovarmuuden on perustuttava monipuolisiin uusiutuviin energiamuotoihin, jotka eivät uhkaa luontoa. Lämmityssektorin on siirryttävä pois polttamisen tekniikoista ja lämmitysjärjestelmät on rakennettava hyödyntämään ylijäämä- ja ympäristölämpöä. Hallitus linjaa strategiassa: "Kannustetaan hyödyntämään järjestelmäintegraation tuomia mahdollisuuksia ja sellaisten ratkaisujen kehittämistä, joissa voidaan yhdistää sekä kaukolämpöä että kiinteistöjen omaa energiantuotantoa optimoiden niiden käyttöä." Tähän järjestelmäintergratioon ja kiinteistöjen oman energiantuotantoon on suunnattava resursseja pikaisesti.

Vesivoiman yhteydessä on huolehdittava kalankulkureiteistä ja riittävästä veden virtaamasta. Uutta vesivoimaa ei tule rakentaa.

6) Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.6)

-

Avoin vastaus ydinenergian käyttöä koskien

Lisäydinvoimalle ei ole tarvetta. Uusiutuvalla energialla, energiatehokkuudella ja energian säästöllä voidaan kattaa Suomen energiantarve. Ydinvoimaloiden tuottaman ydinjätteen käsittelyyn ja sijoittamiseen liittyy yhä ratkaisemattomia ympäristöriskejä, jotka korostuvat pienydinvoimaloissa.

7) Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.7)

-

Avoin vastaus energiamarkkinoiden kehittämistä koskien

Energiamarkkinoita on kehitettävä polttoon perustumattomien uusiutuvien energioiden pohjalle. Paljon hyödyntämätöntä potentiaalia on, joka pitäisi ottaa mahdollisimman nopeasti käyttöön, kuten sähkövarastot, älykkäät sähköverkot, kysyntäjoustot, energian pientuotanto. Lämmön osalta ympäristö- ja hukkalämpö.

Hyviä uusia linjauksia hallitukselta ovat kaukolämpöverkon avaaminen ja valtion lainantakausmalli kotitalouksille ja asunto-osakeyhtiöille ilmastoystävällisten investointien tukemiseksi. Jotta kaikki kansalaiset pysyvät energiamurroksessa mukana, selvitys energiaköyhyydestä energiasiirtymän ja järjestelmäintegraation vaikutusten näkökulmasta on tärkeä ja tarpeellinen. Selvityksen perusteella on tulevassa strategiassa poistettava mahdollisia energiasiirtymän esteitä.

8) Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (strategian luku 2.8)

-

Avoin vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien

Siirtyminen pois fossiilienergiasta polttoon perustumattomiin uusiutuviin energiamuotoihin tarvitsee rinnalleen yhä tutkimusta ja innovointia. Erityisesti uudet linjaukset puhtaiden innovaatioiden ja ratkaisujen kehittämiseen, energiainfrastruktureihin kaupallistamiseen ja joustokyvykkyyden ja älykkyyden erityinen huomiointi tutkimus- ja kehityshankkeissa ovat tärkeitä ja tarpeellisia.

Energia-alan tasa-arvotoimien yhteydessä pitäisi linjata myös toimenpiteistä, joilla houkutellaan naisia kouluttautumaan ja työllistymään energia-alalle.

9) Verotus (strategian luku 2.9)

-

Avoin vastaus verotusta koskien

Ilmastolle haitallisia veroja on käytössä Suomessa ja ne tulee poistaa. Päästöperustainen energiaverotus on normiohjauksen ohella keskeinen ohjauskeino ilmastotavoitteiden saavuttamisessa. Fossiilisten polttoaineiden, mukaan lukien turpeen, verohelpotukset tai suorat tuet ovat ympäristölle haitallisia tukia, joista tulisi luopua Pariisin ilmastopöytäkirjan mukaisesti. Turpeen käytön edistäminen verotuksellisesti on ilmaston, vesistöjen ja luonnon monimuotoisuuden kannalta haitallista. Veroedusta tulee luopua ensitilassa.

Fossiilisten polttoaineiden korvautuminen biopolttoaineilla on ongelmallista, sillä metsäbioenergia ei ole hiilineutraalia. Biopolttoaineiden nykyiset kestävyyskriteerit eivät riitä varmistamaan, että biopolttoaineiden käyttö aiheuttaa päästövähennyksiä tarkoituksenmukaisella aikavälillä eikä aiheuta luontokatoa. Puupolttoaineiden verottomuus on verotuki, jonka arvo on 300 miljoonaa euroa vuosittain. Puunpolton verotusta tulee luopua ja polttamista verottaa maankäyttösektorille aiheutettujen päästöjen mukaan.

Liikennepolttoaineiden verotusta tulisi nostaa ja dieselin alemmasta verotuksesta, joka on ympäristölle haitallinen, tulee luopua. Samoin tulee luopua lentokerosiinin ja kaupallisen vesiliikenteen polttoaineiden verottomuudesta.

Haitallisia tukia ovat myös maatalouden energiaveropalautus ja työkoneissa käytetyn polttoöljyn dieseliä alempi verokanta. Nämäkin tuet olisi poistettava.

Olisi tärkeää, että ilmasto- ja energiastrategiassa tarkasteltaisiin ilmastolle haitallisia veroja. Nyt strategia analysoi verotusta vain valtiontalouden näkökulmasta. Tämä antaa heikon pohjan verotuksen kehittämiseen Suomen ilmastotavoitteita jouduttavaksi.

10) Ilmastonmuutokseen sopeutumisen vahvistaminen (strategian luku 2.10)

-

Avoin vastaus ilmastonmuutokseen sopeutumista koskien

Luonnon monimuotoisuuden säilymisen varmistamisen ja luonnon elpymisen edistämisen tulisi olla keskeinen osa sopeutumista, kuten IPCC:n tuore raportti muistuttaa. Hallituksen on varmistettava, että sen energiapolitiikka ei lisää luontokatoa ja ilmastotoimia tulee priorisoida sen mukaan mitkä niistä tuottavat hyötyä myös luonnolle.

11) EU-vaikuttaminen (strategian luku 2.11)

-

Avoin vastaus EU-vaikuttamista koskien

Suomen tulee ajaa EU-politiikkaa, jolla turvataan myös uusiutuvien energiavaihtoehtojen kestävyys sekä minimoidaan ympäristölle aiheutuvat haitat. Fossiilisista polttoaineista, mukaan lukien maakaasu, luopumisen sekä 1,5 asteen mukaisten päästövähennysten tulee olla EU-vaikuttamisen ytimessä. Päästövähennyksiä on tehtävä kaikilla sektoreilla.

1) Ilmastotavoitteiden saavuttaminen (strategian luku 3.1)

-

Avoin vastaus ilmastotavoitteiden saavuttamista koskien

Ilmasto- ja energiastrategia toteaa itse: "Kaiken kaikkiaan hiilineutraalius vuonna 2035 voidaan nykytiedon perusteella arvioida saavutettavaksi politiikkaskenaarion päätetyin toimin, mikäli edellä mainitut sekä Raahen terästehtaan masuunien käytöstä poistaminen että maatalouden uusin päästövähennystavoite toteutuvat."

Suomen tavoitteena on hiilineutraalius 2035 ja heti sen jälkeen hiilinegatiivisuus. Toistaiseksi tämä tavoite on vielä hyvin epävarmalla pohjalla, sillä vasta aika näyttää millä aikataululla Raahen

masuunit poistuvat käytöstä ja miten maatalouden päästövähennystoimet siirtyvät käytäntöön. Luonnonsuojeluliitto on muistuttanut aiemmassa lausunnossaan keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelmaan (KAISUun), että maatalouden päästövähennystoimia tulisi lisätä huomattavasti. Maankäyttösektorin hilinielujen kasvu uhkaa vesittyä, ellei kasvaviin hakkuupaineisiin vastata vahvoin ohjauskeinoin. Kaikki edellämainitut suunnitelmat ja strategiat perustuvat vanhentuneeseen HIISI-skenaarioon.

Epävarmuuksien ja riskien vähentämiseksi päästövähennyksiä on varovaisuusperiaatteen mukaisesti tehtävä reilusti vähimmäistasoa enemmän. Taakanjakosektorin vuoden 2030 tavoite tulee mitä todennäköisemmin kiristymään ja tällä hetkellä tuo uusi ehdotettu 50 prosentin päästövähennystavoite saavutetaan laskennallisesti juuri ja juuri nykyisillä, osittain vielä epävarmoilla toimilla ja joustoja hyödyntämällä.

Tarvitaan lisää vaikuttavia toimia, jotta hiilineutraaliustavoite ja sitä seuraava hiilinegatiivisuus varmasti saavutetaan. Sekä liikenteessä, maataloudessa ja energiasiirtymässä voidaan tehdä enemmän (mm. päättymispäivät fossiilienergialle ja turpeelle, tiukempi turvemaiden ohjaus, tieliikenteen kansallisen päästökaupan aloittaminen), kuin mitä näihin nykyisiin strategioihin on kirjattu.

2) Valtiontalousvaikutukset (strategian luku 3.2)

-

Avoim vastaus valtiontalousvaikutuksia koskien

Haitalliset tuet tulee poistaa. Niiden poistolla on positiivisia vaikutuksia valtiontalouteen. Strategiassa todetaan, että "vain osalle esitetyistä rahoitustarpeista on tällä hetkellä olemassa päätökset rahoituksesta". Haitallisten tukien poisto lisää valtiontalouden resursseja, jolloin on mahdollista lisätä rahoitusta energiasiirtymään.

3) Kansantalousvaikutukset (strategian luku 3.3)

-

Avoim vastaus kansantalousvaikutuksia koskien

Päästövähennyksistä aiheutuvat kustannukset ja lisäinvestoinnit energiateknologiaan ovat välttämättömiä, jotta saavutamme hiilineutraalius- ja negatiivisuustavoitteen, ja jotta pystymme rakentamaan hyvinvointia kestäväälle pohjalle kohti loppuvuosisataa.

4) Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset (strategian luku 3.4) sekä sukupuolivaikutukset (strategian luku 3.5)

-

Avoin vastaus perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia sekä sukupuolivaikutuksia koskien

Strategiassa on hyvin tunnistettu keskeiset perusoikeudet. On tärkeää, että nämä tunnistetut perusoikeudet otetaan huomioon toimenpiteiden jatkovalmistelussa. Sukupuolivaikutusten arviointi on ollut huolellinen. Siksi on harmillista, että sukupuolivaikutusten johtopäätöksiä ei ole juuri huomioitu toimenpiteissä ja niiden kohdentamisessa. Sukupuolivaikutusten arvioinnin mukaan naisten kouluttautuminen ilmastotoimista hyötyville (miesvaltaisille) aloille ja myös palvelualan sisällä energiaan liittyviin tehtäviin tulisi ottaa tavoitteeksi myös ilmasto- ja energiastrategiassa. Luvussa 2.8. Linjataan tasa-arvosta energia-alan koulutuksessa ja työelämässä. Tämän lisäksi voisi myös linjata toimenpiteistä, joilla houkutellessa naisia kouluttautumaan ja työllistymään energia-alalle. Lisäksi sukupuolivaikutusten arvioinnissa todetaan, että naiset ja nuoret ovat valmiimpia tekemään ja tukemaan ilmastomyönteisiä päätöksiä, mutta ilmasto- ja energiastrategiassa ehdotetut toimet korostavat kuitenkin enemmän miesten osallisuutta ilmastopolitiikassa, sillä ne suuntautuvat pääasiassa miesvaltaisille aloille ja lähelle miesten kiinnostuksen kohteita. Tarvitaan toimenpiteitä, joilla naisten osallisuutta ilmastopolitiikkaan voidaan lisätä. Se tekisi ilmastopolitiikastamme tehokkaampaa.

5) Vaikutus energiajärjestelmään (strategian luku 4)

-

Avoin vastaus energiajärjestelmävaikutuksia koskien

Tässä luvussa tulisi selkeästi ilmaista, että Suomen energiajärjestelmää rakennetaan tästä eteenpäin polttoon perustumattomien uusiutuvien energiamuotojen ympärille. Tämän tueksi tarvitaan päättymispäivät fossiilienergialle ja turpeelle sekä selkeää ohjausta siihen, että turvetta ei korvata puun poltolla. Siirtyminen puun polttamiseen tai sen jatkaminen on lyhytnäköistä tilanteessa, jossa meillä on polttoon perustumattomia ratkaisuja. Puun poltto ei ole hiilinielujen ja -varastojen kasvattamisen kannalta millään lailla järkevää tai yhteensopivaa luonnon monimuotoisuutta koskevien tavoitteiden kanssa.

Marinin hallituksen suunnitelmat hiilinielujen kasvattamiseksi vähintään 3 Mt vuoteen 2035 mennessä ovat maltillisia verrattuna ilmastokriisin etenemiseen ja toisaalta maankäyttösektorin ilmastotoimien potentiaaliin. Yksin Luken vaikutustenarvion perustella hiilinieluja voitaisiin kasvattaa lähes 10 Mt, jos arvioidut toimet otettaisiin tehokkaasti käyttöön. Myös Pellervon taloustukimuksen arvioissa on mukana tehokkaita toimia, jotka on jätetty maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman ulkopuolelle. Luken arvioimissa toimissa ei huomioida mahdollisuutta vähentää hakkuita tai pidentää metsien kiertoaikoja, jotka kumpikin olisivat tehokkaita toimia hiilinielujen lisäämiseksi. Hakkuupaineita voitaisiin madaltaa tehostamalla kiertotaloutta, tiukentamalla lupaehtoja huomioimaan hankkeiden vaikutukset hiilinieluihin, laskemalla hakkuumääriä Metsähallituksen mailla ja lisäämällä luonnonsuojelualueita.

Merkittävin ongelma maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa ja siten myös hallituksen suunnittelemassa toimenpidepaketissa, jolla tähdätään hiilineutraaliuuteen vuonna 2035, on se, että perusskenaario sekä WAM-skenaario perustuvat vanhentuneisiin oletuksiin puun käytöstä.

Skenaariotarkastelussa ei ole otettu huomioon kaikkia hakkuumääriin ja sitä kautta hiilinieluihin vaikuttavia tekijöitä. Arvio puunkäytöstä perustuu Metsäteollisuuden skenaarioihin, mutta nekaan eivät ole enää ajan tasalla. Pellervon taloustutkimus arvioi, että Venäjän puutuonnin loputtua ja uusien investointien vuoksi vuonna 2023 puunkorjuu nousee todennäköisesti yli suurimman ylläpidettävän hakkuukertymän 80,5 miljoonaa kuutiometriä. Venäjän puutuonnin tyrehtyminen (tuonti on ollut noin 9 miljoonaa kuutiota vuosittain), nopeutettu irtautuminen fossiilisista polttoaineista, hakkeen käytön kaksinkertaistaminen ilmasto- ja energiastrategiassa kuvatulla tavalla ja uudet metsäinvestoinnit lisäävät paineita metsiin huomattavasti. Yhden miljoonan kuution lisähakkuut metsissämme heikentäisivät hiilinielua keskimäärin 1,5 miljoonalla tonnilla vuosittain. Kuitenkin WEM- ja WAM-skenaarioissa hakkuukertymäarvio on runsas 2 miljoonaa kuutiometriä alhaisempi kuin vuosien 2018–2020 tilastoitu hakkuukertymä. Lisäksi perusskenaariossa raakapuun tuonnin oletetaan pysyvän samalla tasolla kuin vuosina 2015–2019 keskimäärin, vaikka todellisuudessa valtaosa tuonnista loppui alkuvuonna 2022. WAM-skenaariossa nojataan energiapuun tuonnin yli kaksinkertaistamiseen vuoteen 2035 mennessä. Nämä oletukset ovat ristiriidassa nykyhetken kehityksen kanssa. On siis todennäköistä, että hakkuut ovat perusskenaariossa arvioitua suuremmat, jolloin linjatut toimenpiteet eivät mitenkään riitä hiilineutraaliuden saavuttamiseen. Perusskenaario tulisi laskea uudelleen muuttuneen maailmantilanteen pohjalta. Ilmasto- ja energiastrategiassa tulee linjata toimista, joilla hillitään hakkuupainetta ja bioenergian käytön haittoja huomattavasti.

Maankäyttösektorin politiikkaskenaario perustuu Metsäteollisuus ry:n ilmastotiekartassa linjattuihin toimiin, joissa painottuvat metsälannoitukset turve- ja kivennäismailla. WAM-skenaariossa lannoituksia on maltillistettu vain hieman. Laajamittaiset lannoitukset uhkaavat maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman vaikutusarvioiden (LUKE, 2021) perusteella luonnon monimuotoisuutta. Gaian SOVA-raportissa kangasmetsien lannoitus on arvioitu potentiaalisesti yhdeksi MISU:n haitallisimmista toimenpiteistä. Valittu keinovalikoima ei siis ole hallituksen muiden ympäristötavoitteiden mukainen. IPCC ja IPBES ovat painottaneet että ilmastokriisiä ja luontokatoa on torjuttava yhdessä. Marinin hallitus on itse sitoutunut luontokadon pysäyttämiseen.

Lisäksi nykyisessä maailmantilanteessa metsälannoituksiin turvautuminen on erityisen kyseenalaista. Venäjän hyökättyä Ukrainaan lannoitteiden käyttötarpeissa tulisi priorisoida ruokaturvan ja huoltovarmuuden takaaminen puiden lannoittamisen sijaan. Luonnonsuojeluliitto vaatii metsälannoitusten uudelleenarviointia ja niiden toimien priorisointia, jotka hillitsevät myös luontokatoa.

Skenaariotarkastelun ulkopuolelle on jätetty metsäluonnon monimuotoisuuden suojelun ja edistämisen vaikutukset. Marinin hallitus on sitoutunut toimiin luontokadon pysäyttämiseksi vuoteen 2030 mennessä. Näin ollen toimet, joilla suojellaan luontoa ja hillitään samalla ilmastokriisiä tulee priorisoida ja niitä on käsiteltävä myös ilmasto- ja energiastrategiassa. Suojelun lisääminen on keino varmistaa hiilivarastojen pysyvyys ja monimuotoisuuden turvaaminen parantaa metsien resilienssiä ympäristömuutoksia vastaan. Suojelun ja metsien käytön ristiriita ohitetaan strategian toimenpiteissä ja kuitataan vain toteamuksena: "Metsien suojelupinta-alojen ja luonnonhoidon pinta-alojen merkittävä kasvattaminen luontokadon torjumiseksi, hakkuiden lisääminen ja hiilinielujen kasvattaminen ovat haastavia tavoitteita toteutettavaksi samanaikaisesti". Ylipäänsä on

aivan kestävämpänä, että ilmasto- ja energiastrategian valmistelussa vaikutusten arviointi luonnon monimuotoisuuteen on jäänyt riittämättömäksi. Tämä korostaa sitä, että ilmasto- ja energiastrategian jättäminen ilmastolain päivityksen ulkopuolelle on vakava virhe, joka tulee korjata. Ilmasto- ja energiastrategiaa tulee koskea samat sisältövaatimukset kuin muita ilmastopoliittisia suunnitelmia.

Politiikkasenaariossa arvioidaan metsähakkeen käytön kaksinkertaistuvan nykytasoon verrattuna vuoteen 2035 mennessä. Ilman riittäviä kestävyyskriteereitä metsäbioenergian käytölle, tämä uhkaa kasvattaa päästöjä ja lisätä luontokatoa. Jo nyt vuosittain raportoidaan ylilyönneistä, joissa yli 100 vuotiaita puita on päättynyt energiaksi, kuten vuonna 2021 tapahtui Inarissa ja Kuusamossa. Suomen ilmastopaneeli ja Euroopan tiedeakatemit ovat varoittaneet, ettei puun energiakäyttö ole hiilineutraalia.

Suomen vetyst strategia

-

Avoin vastaus Suomen vetyst strategiaa koskien

Suomen vetytalous on rakennettava uusiutuvan energian varaan. Vedyn tuotanto on energiaintensiivistä, joten vetyä on käytettävä kohteissa, joista siitä saa suurimman hyödyn muihin energialähteisiin verrattuna, kuten esimerkiksi raskaassa teollisuudessa tai laivaliikenteessä.

Avoin vastaus muita Ilmasto- ja energiastrategian osia koskien

Suomen luonnonsuojeluliiton mielestä on tärkeää, että energiapolitiikalla ei haitata luontoa. Ilmasto- ja energiastrategian toimenpiteiden pitää olla sellaisia, että ne ratkaisevat sekä ilmastokriisiä että luontokatoa.

Ilmasto- ja energiastrategiasta puuttuu aikataulu fossiilienergiasta luopumiselle. Maakaasun, öljyn ja turpeen energiakäyttö on lopetettava ja lopettamiselle on asetettava päättymispäivä. Venäläisen energian käyttö on lopetettava välittömästi. Ilmasto- ja energiastrategian pitäisi linjata selväsanaisesti, että polttoon perustuvan uusiutuva energia on se, jonka ympärille Suomen energiajärjestelmä tästä eteenpäin rakennetaan.

Toimet, jotka estävät hiilinielujen heikkenemistä ja ainespuun ohjautumista polttoon, eivät ole riittäviä, vaan niitä pitää vahvistaa edelleen. Strategia ei myöskään huomioi tai aseta tavoitteita energiansäästölle ja kulutuksen vähentämiselle. Vähentämällä kulutusta vähentää energiantarvetta.

Ilmasto- ja energiastrategian valmistelu ei ole ollut kaikille kansalaisille avointa. Kansalaisten osallistumismahdollisuudet tulee taata ennakoivasti jo valmistelun varhaisessa vaiheessa, eikä vasta

lausuntokierroksen aikana. Århusin sopimuksen mukaan (artikla 6 kohta 4) “kukin sopimuspuoli huolehtii siitä, että yleisö voi osallistua jo alkuvaiheessa, kun kaikki vaihtoehdot ovat avoimia ja kun yleisö voi osallistua menettelyyn tehokkaasti.” Tämä ei ole toteutunut valmistelussa, aloitusseminaarin jälkeen kuulemistilaisuuksia ei ole ollut.

Ilmasto- ja energiastrategian tulee saattaa osaksi ilmastolakia. Nyt se on muusta ilmastolain alaisesta ilmastosuunnitelujärjestelmästä irrallaan, vaikka ilmasto- ja energiastrategia rakentuu osin keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman varaan.

Ilmasto- ja energiastrategian keskeinen puute on ympäristövaikutusten vajaa arviointi. Tarkastelua on tehty vain kasvihuonekaasujen, energiahyödykkeiden ja bioperäisten raaka-aineiden näkökulmasta. Kuten HIISI-synteesiraportissa (2021: 72) sanotaan, “jatkossa olisi tarpeen myös numeeriset tarkastelut metallien, mineraalien, veden ja muiden luonnon raaka-aineiden kysynnän kasvuista huomioiden myös kiertotalouden ja resurssitehokkuuden tuomat mahdollisuudet. Kansallisessa päätöksenteossa huomio kiinnittyy pääosin kansallisiin vaikutuksiin, vaikka huomiota tulisi kiinnittää myös enenevässä määrin ylikansallisiin vaikutuksiin.” Puute arvioida vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen on ilmeinen ja aivan kestävä lähentymistapa. Valmistelussa tulee huomioida jatkossa Suomen luontotavoitteet ja -veloitteet.

Ikonen Anna
Suomen luonnonsuojeluliitto